نگاهی پدیدارشناختی به کارآفرینی در ایران

دکتر حسن بودلائی
(عضو هیئت علمی دانشگاه تهران)

مریم آخوندی

www.ketab.ir

جامعه شناسان

سرشناسه: بودلایی، حسن، ۱۳۶۰
عنوان و نام‌پدیدآور: نگاهی پدیدارشناختی به کارآفرینی در ایران
تالیف: حسن بودلایی، مریم آهوپای

مشخصات نشر: جامعه‌شناسان
مشخصات ظاهری: ۳۶۸ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۵۴۶-۶۴-٤

وضعیت فهرست نویسی: فیپا
موضوع: کارآفرینی
موضوع: Entrepreneurship

شناسه افزوده: آهوپای، مریم، ۱۳۶۳
رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۶ ن۸۷ب/HB۶۱۵
رده‌بندی دیویی: ۳۸/۰٤
شماره کتابشناسی ملی: ۱۸۸۰ ٤

جامعه‌شناسان

نگاهی پدیدارشناختی به کارآفرینی در ایران
تالیف: حسن بودلایی، مریم آهوپای

چاپ اول: ۱۳۹۷تهران/ تعداد ۲۰۰ نسخه
قیمت: ۳۵۰۰۰ تومان/ مجتمع چاپ و صحافی: گین
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۵۴۶-۶۴-٤
همه حقوق چاپ نشر برای ناشر محفوظ است.

حروفچینی، نمونه‌خوانی، صفحه‌آرایی و ویراستاری: جامعه‌شناسان

طراح جلد: افسانه آسایش

فروشگاه و نمایشگاه مرکزی:
تهران، خیابان انقلاب، روبروی درب اصلی
دانشگاه تهران، پاساژ فروزنده، پلاک ۲۱۷
کتاب‌فروشی جامعه‌شناسان
تلفن: ۶۶۰۰۰۰۵۱، ۸۱- ۶۶۹۵۹۶۸۰
تلفن دفتر نشر: ۶۶۹۶۹۶۲۰

این اثر، مشمول قانون حمایت مولفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است، هر کس تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مولف (ناشر) نشر یا پخش یا عرضه کند مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

WWW.JAMEESHENASAN.COM
Email: Sociologists15@gmail.com

www.ketab.ir

پیشگفتار

کارآفرینی نقش مهمی را در توسعه جوامع و اقتصادهای مدرن بازی کرده است. کارآفرینان تبدیل به نیروهای تحول در سراسر جهان گردیده‌اند. مدرسین از آموزش‌های کارآفرینی حمایت می‌کنند. شرکت‌های بزرگ نوآوری و کارآفرینی را مورد تشویق و حمایت قرار می‌دهند. دانشگاه‌ها در انتقال فناوری و تجاری سازی مشارکت می‌نمایند. سیاستمداران، خط‌مشی گذاران، خط‌مشی‌ها و برنامه‌های کارآفرینانه را به کار می‌بندند. کسانی که در مراکز غیرانتفاعی فعالیت می‌نمایند در جستجوی راه‌حل‌های کارآفرینانه برای دستیابی به کارهایشان می‌باشند. بخش‌های دولتی، خصوصی و غیر انتفاعی همگی در این زمینه بهش داشته‌اند.

حکایت‌های متقن و شواهد تجربی بسیاری هم از اهمیت کارآفرینی به عنوان یک حوزه مطالعاتی موجود می‌باشد. با وجود اهمیت کارآفرینی برای توسعه جوامع (عرصه عمل)، هم اکنون اجماع نظری در باب چیستی کارآفرینی وجود ندارد (عرصه نظر). در مجموع می‌توان گفت که پژوهش در حوزه کارآفرینی نامنظم گشته است و اغلب پژوهشگران متفق‌القول هستند که مطالعات کارآفرینی با فقدان تعریف، کانون توجه و یک ساختار مفهومی مواجه است.

هدف این کتاب، توسعه مفهوم کارآفرینی به منظور غلبه بر برخی ابهامات آن می‌باشد. اهمیت توجه به چنین موضوعی، دارای منافع چندوجهی برای ذینفعان بالقوه‌ای است که احتمالاً از بهبود در تعریف و تعیین قلمرو مطالعات کارآفرینی بهره‌مند خواهند شد. این ذینفعان شامل کارآفرینان، محققان، سیاستگزاران و دانشجویان می‌باشند.

به لحاظ روش‌شناسی، پدیدارشناسی به عنوان استراتژی پژوهش کیفی، برای انجام تحقیق در کارآفرینی مناسب است. بنابراین در این کتاب، به تحلیل تجارب زیسته و بینش‌های کارآفرینان جهت تعیین جوهره و ماهیت آن به منظور دستیابی به یک تعریف بهبود یافته می‌پردازیم. شاکله اصلی کتاب بر مبنای هفت فصل طرح‌ریزی شده است. در فصل اول به اهمیت و ضرورت توجه به بحث کارآفرینی

www.ketab.ir

از منظر پدیدارشناختی خواهیم پرداخت. فصل دوم مروری بر پیشینه پدیدارشناسی کارآفرینی را شامل می‌شود. در فصل سوم به بیان چالش‌ها و محدودیت‌های موجود در تعیین حدود کارآفرینی پرداخته شده و در فصل چهارم با توجه به ادبیات موجود تا حدودی برای این چالش‌ها پاسخ و پیشنهاداتی ارائه می‌شود. فصل پنجم روش پدیدارشناسی و نحوه کاربرد آن در این کتاب را معرفی می‌کند. فصل ششم یا فصل پژوهشی کتاب به مصاحبه‌ها، براکت‌بندی و تعیین جوهره مفهوم کارآفرینی می‌پردازد. رویکرد کتاب حاضر جهت تبیین مفهوم کارآفرینی رویکردی پژوهشی بوده و نیل به هدف نهایی کتاب در این فصل با توسعه مجموعه‌ای از سوالات مصاحبه بر پایه مروری بر مبانی نظری، گزینش مشارکت‌کنندگان، مصاحبه رودررو و نیمه ساخت‌مند با کارآفرینان مختلف جهت کسب داده‌ها و مصاحبه در محل مشارکت کنندگان در سه قسمت صورت گرفته است. مولفین هر مجموعه از داده‌های هر کارآفرین را با سایر کارآفرینان مقایسه نموده تا طبقات مفهومی ایجاد نمایند. هنگام ظهور طبقات اصلی نمونه‌گیری پایان یافته و در این مرحله ترتیب دادن و توالی طبقات جهت خلق شکله اصلی تعریف در حال ظهور آغاز می‌شود. نهایتا در فصل آخر یعنی فصل هفتم شکله اصلی مفهوم کارآفرینی بنیان می‌گردد.

www.ketab.ir

فهرست

پیشگفتار ۵

فصل اول چرا کارآفرینی، چرا پدیدارشناسی ۱۷

مقدمه ۱۷

چرا کارآفرینی؟ ۱۹

اهمیت تبیین مفهوم کارآفرینی ۲۳

اهداف و دستاوردهای تبیین مفهوم کارآفرینی ۲۸

دستاوردهای اکتشافی ۲۹

دستاوردهای توصیفی ۲۹

منطق کتاب: درک ماهیت تجربه و تجربه کردن ۲۹

ضرورت پژوهش پدیدارشناسی مبتنی بر تجارب زیسته ۳۳

منطق تمرکز بر تعریف ۳۵

منطق بکارگیری روش‌شناسی ویژه کارآفرینی ۳۵

تجارب زیسته کارآفرینان به مثابه واحد تحلیل ۳۷

مفروضات پارادایمی کتاب ۳۸

مبانی پارادایمی پدیدارشناسی ۴۱

پرسش‌های اساسی ۴۴

www.ketab.ir

فصل دوم مروری بر پیشینه پدیدارشناسی کارآفرینی ۴۷
مقدمه ۴۷

فصل سوم چالش‌ها و محدویت‌های مفهوم کارآفرینی ۶۱
مقدمه ۶۱
چالش تعریف پدیده کارآفرینی ۶۳
ریسک و عدم اطمینان ۷۰
نوآوری ۷۰
مقایسه تعاریف کارآفرینی ۷۰
چالش تعیین قلمرو پژوهش ۷۳
چالش ماهیت علمی ۷۶
چالش روش‌شناسی پژوهش کارآفرینی ۷۹
فاز اول، پژوهش کارآفرینی – رویکرد پژوهش اکتشافی ۸۱
فاز دوم پژوهش کارآفرینی – رویکرد پژوهش تجربی ۸۳
فاز سوم، رویکرد دامنه محور به پژوهش ۸۶
چالش روش تحقیق ۸۹
محدودیت تقابل درپژوهش کارآفرینی ۹۰
کاستی‌ها و محدودیت‌های تفکر رشته‌ای ۹۲

فصل چهارم پاسخ‌ها و پیشنهاداتی برای رشته علمی کارآفرینی ۹۵
مقدمه ۹۵
تعریف کارآفرینی ۹۶
قلمرو پژوهشی ۹۷
مرزها و تبادلات در پیشرفت به سوی مقبولیت ۹۷
ماهیت دانش ۱۰۲
کارآفرینی از دیدگاه اقتصاددانان ۱۰۳

www.ketab.ir

کارآفرینی از دیدگاه روانشناسان ۱۰۴
کارآفرینی از دیدگاه جامعه‌شناسان ۱۰۵
کارآفرینی از دیدگاه دانشمندان مدیریت ۱۰۶
ساحت میان رشته‌ای کارآفرینی ۱۱۰
روش‌شناسی ۱۱۶
دیدگاه خبرگان روش‌شناسی به تحقیق کارآفرینی ۱۱۸

فصل پنجم: مروری بر روش پدیدارشناسی ۱۲۱
مقدمه ۱۲۱
پدیدارشناسی متعالی هوسرل ۱۲۲
استراتژی تحقیق پدیدارشناسی ۱۲۳
فرایند اپوخه ۱۲۷
محدوده زمانی براکت کردن ۱۲۸
چگونگی براکت کردن ۱۳۰
شیوه براکت کردن در این کتاب ۱۳۱
توسعه یک گونه‌شناسی برای نمونه‌گیری هدفمند ۱۳۶
فرایند آماده‌سازی و گردآوری داده‌ها ۱۳۹
ساختار مصاحبه‌ی پدیدارشناختی ۱۴۰
ساختار سه گانه مصاحبه ۱۴۰
بخش اول مصاحبه: تمرکز بر تاریخچه‌ی زندگی ۱۴۱
بخش دوم مصاحبه: تشریح جزئیات تجربه ۱۴۲
بخش سوم مصاحبه: بازتاب معنا ۱۴۲
التزام به ساختار مصاحبه ۱۴۳
مدت زمان مصاحبه‌ها ۱۴۴
آیا این معنا متعلق به کسی است؟ ۱۴۴
اجتناب از ارائه پاسخ مکانیکی ۱۴۵

www.ketab.ir

تجزیه و تحلیل داده‌ها ۱٤٦
دستورالعمل اجرایی کدگذاری ۱٤٦
طرح اعتبار تحقیق پدیدارشناسی ۱٤۸
جایگاه پژوهشگر در پدیدارشناسی ۱٥٤

فصل ششم مصاحبه، براکت‌بندی و استخراج جوهره ۱٥٥
مقدمه ۱٥٥
مرور بر سوالات اصلی ۱٥٦
محدودیت‌های گردآوری و تحلیل داده‌ها ۱٥۷
مشارکت‌کنندگان ۱٥۷
اطلاعات جمعیت‌شناختی مشارکت‌کنندگان ۱٥۹
مقدمات مصاحبه ۱٦۰
مصاحبه دوم ۱٦۲
رونویسی متن مصاحبه ۱٦۲
تقلیل پدیدارشناختی در این پژوهش ۱٦۲
اپوخه ۱٦٥
گام اول: یکسان سازی افق‌های فکری ۱٦٥
گام دوم: روایات توصیفی افق‌ها ۲۱۰
خلاصه افق‌ها ۲۱۰
بحث در باب کدهای تماتیک ۲۱۰
گام سوم: خوشه‌بندی تم‌ها ۲۱۱
گام چهارم: توصیف منسجم متنی از تجارب ۲۱۱
تغییرات تخیلی ۲۲٥
گام پنجم: توصیف ابتدایی سازه‌های عام ۲۲٦
توصیف ابتدایی سازه‌های عام برحسب گونه‌های کارآفرینی ۲۲۷
گام ششم: توصیف نهایی سازه‌های عام ۲۳۹

www.ketab.ir

تحلیل وجوه اشتراک و افتراق گونه‌های کارآفرینی ۲۵۳
گام هفتم: ترکیب متن - ساختار: جوهره پدیده کارآفرینی ۲۷۶
ترکیب متن و ساختار کارآفرینی مستقل. ۲۷۸
توصیف متن شایستگی کارآفرینانه در سازه کارآفرینی مستقل ۲۷۸
توصیف متن روح کارآفرینانه در سازه کارآفرینی مستقل ۲۷۹
توصیف متن عوامل سازمانی در سازه کارآفرینی مستقل ۲۸۱
توصیف متن عوامل محیطی در سازه کارآفرینی مستقل ۲۸۱
توصیف متن تشخیص فرصت در سازه کارآفرینی مستقل ۲۸۲
توصیف متن ارزیابی فرصت در در سازه کارآفرینی مستقل ۲۸۳
توصیف متن بهره‌برداری از فرصت در سازه کارآفرینی مستقل ۲۸٤
توصیف متن آثار و پیامدها در سازه کارآفرینی مستقل ۲۸۵
ترکیب متن و سازه کارآفرینانه مردمی ۲۸۵
توصیف متن شایستگی کارآفرینانه در سازه کارآفرینی مردمی ۲۸۵
توصیف متن روح کارآفرینانه در سازه کارآفرینی مردمی ۲۸۷
توصیف متن عوامل سازمانی در سازه کارآفرینی مردمی ۲۸۸
توصیف متن عوامل محیطی در سازه کارآفرینی مردمی ۲۸۹
توصیف متن تشخیص فرصت در سازه کارآفرینی مردمی ۲۹۰
توصیف متن ارزیابی فرصت در سازه کارآفرینی مردمی ۲۹۰
توصیف متن بهره‌برداری از فرصت در سازه کارآفرینی مردمی ۲۹۱
توصیف متن آثار و پیامدها در سازه کارآفرینی مردمی ۲۹۱
ترکیب متن و سازه کارآفرینی شرکتی. ۲۹۲
توصیف متن شایستگی کارآفرینانه در کارآفرینی شرکتی ۲۹۳
توصیف متن روح کارآفرینانه در سازه کارآفرینی شرکتی ۲۹۵
توصیف متن عوامل سازمانی در سازه کارآفرینی شرکتی ۲۹۵
توصیف متن عوامل محیطی در سازه کارآفرینی شرکتی ۲۹۶
توصیف متن تشخیص فرصت در سازه کارآفرینی شرکتی ۲۹۶

www.ketab.ir

توصیف متن ارزیابی فرصت در در سازه کارآفرینی شرکتی ۲۹۷
توصیف متن بهره‌برداری از فرصت در سازه کارآفرینی شرکتی..... ۲۹۸
توصیف متن آثار و پیامدها در سازه کارآفرینی شرکتی..... ۲۹۹
ترکیب متن و سازه کارآفرینی اجتماعی ۲۹۹
توصیف متن شایستگی کارآفرینانه در کارآفرینی اجتماعی..... ۲۹۹
توصیف متن روح کارآفرینانه در سازه کارآفرینی اجتماعی ۳۰۱
توصیف متن عوامل سازمانی در سازه کارآفرینی اجتماعی..... ۳۰۲
توصیف متن عوامل محیطی در سازه کارآفرینی اجتماعی..... ۳۰٤
توصیف متن تشخیص فرصت در سازه کارآفرینی اجتماعی..... ۳۰۵
توصیف متن ارزیابی فرصت در در سازه کارآفرینی اجتماعی ۳۰٦
توصیف متن بهره‌برداری از فرصت در سازه کارآفرینی اجتماعی..... ۳۰۷
توصیف متن آثار و پیامدها در سازه کارآفرینی اجتماعی..... ۳۰۸

فصل هفتم توصیف جوهره مفهوم کارآفرینی ۳۱۳
مقدمه ۳۱۳
بازگشت به سئوالات اولیه ۳۱۳
تجارب زیسته کارآفرینان در خصوص اقدامات کارآفرینانه ۳۱٤
تجارب زیسته کارآفرینان در خصوص توانمندسازهای کارآفرینی ۳۱۵
تجارب زیسته کارآفرینان در خصوص آثار و پیامدهای کارآفرینی ۳۱٦
چارچوب نظری کارآفرینی..... ۳۱۷
تعریف کارآفرینی ۳۱۷
توانمند سازهای کارآفرینی ۳۱۸
اقدامات کارآفرینانه ۳۱۹
آثار و پیامدها ۳۲۰
حوزه فعالیت کارآفرینی ۳۲۰
موضوع پژوهشی پیشنهادی برای کارآفرینی ۳۲۱

www.ketab.ir

سهم مشارکت نظری ۳۲٤
مفروضات تولیدی ۳۲٤
بحث و نتیجه‌گیری ۳۲۵

منابع و مآخذ ۳۳۱

تعریف مفاهیم و واژگان ۳٦۱

www.ketab.ir